

HIV Transmission via Blood to Blood Contact By Eleanor Turnbull and Translated by Victor Olando (Into Dholuo)

Kute mek ayaki miluongo ni HIV en kudni mayudore e remo kod pi moko mayudore e dend dhano. Kudni ni mako CD4 mayudore e rembwa, to CD4 gi e askache mek dendwa. HIV miyo CD4 bedo mayom kendo negogi, ma miyo askache mek dendwa ok ti maber. Ma miyo ji mani gi HIV nyalo yudo tuoché piyo, to tuoché gi nyalo medore ma ng'ano oyud ayaki. Kute gi ok nyal dak oko mar dend dhano,omiyo mondo iyud kute gi, remo mar ng'ato mani gi kute gi nyaka riure kod remo mar ng'ato ma onge gi kute gi. Yo mamedo tuo ni mohingo yore moko duto en ka ng'ato onindo gi ng'ato mani gi kute gi to okgitiyo kod kondom. Lakini barua ni dhi rango yo mar medruok mar kute mek ayaki ka kadho kuom remo. Yoni ochung'ne 5 – 10% mar yudruok mar ayaki.

Yore ma HIV yudore mayot (HIV-Transmission Routes with High Risk)

Jok manyalo yudo HIV ka oa e remo gin jok matiyo gi yedhe ma ichuoyo gi sindan miluongo ni IDUs, jok maonge gi remo moromo kod jok ma omednegi remo. Iparo ni tiyo kod sindan kelo karibu 5% mek medruok mek kute mek ayaki seche ma sindan achiel oti go gi ji mang'eng'. Dwarore ni seche ma ji tiyo kod sindan achiel kata gimora amora manyalo ng'ado dendwa, gigi nyaka luok gi kod yath kata inyalo chwak gi e pi maliet e dakika piera ariyo. Kaka yo achiel mar geng'o HIV, WHO wacho ni mondo IDUs oluok gi yath kendo olos program ma sindan kod gikmoko go manyalo medo kute gi inyal wil mondo IDUs obed mayot yudore, kendo mae bo miyo IDUs nyalo wilo sindan to ok ni gi pogo.

Ka ng'ato omi remo mani gi kute mek ayaki onyalo yudo kute go. E pinje mang'eng' tinde nyaka pim remo ma ji golo ka poko oyie ni mondo oti kodgi, lakini pinje mang'eng' bende onge gi gik minyal pim go kute mek ayaki. Kendo jok ma osetimo timbe manyalo miyo ginyalo bedo kod kute gi okonego pog remo kata dendgi nikech magi nyalo medo hawi mar jok mayudo remo oyud kute gi. Wachni ma nyaka pim remo nyiso ni e pinje mang'eng' remo ma imiyo ji ler. Lakini ji mang'eng' manene oseyudo kute gin e okogeng' kod chik gi: ji ma oseyudo kute gi kaluore kod remo osewach e piny China. Joland weche mandiko ne The Economist osegolo ripot ni chakruok mar 1990's ni jodongo ne ng'iso ji mondo gius rembgi mondo giyud pesa. Jo China ne wacho ni giwinjo ka giyom seche ma gipogo rembgi: jodongo nene oloyo maye nikech ne gigolo plasma kuom remo alafu gidwoko remo no ne jok mane ogolo remo. Gima ne rach en ni remo gi ne okikgi, manyiso ni remo manene imiyo ng'ato bang' golo plasma ni

gin mek ji mopogore: nikech okpim remo gi ohala ni osekelo karibu ji 55,000 oseyo kute mek ayaki, gi jokmoko 130,000 e province achiel nene oyudo kute gi bang'e saa ma imiyo remo e osiptal. Ka luore gi wachni, serikal nene oketo chike mager e ohala ni to kendo gimiyu jogo ma ni gi kute mek ayaki ARTs manono.

Yore ma HIV okyudore e yo mayot (HIV-Transmission Routes with Lower Risk)

Jok matiyo e osiptal manyalo mulo remo mani gi kute mek ayaki kaluore gi adhola mawuok kuom sindan kata gima bith, oseyis ni gin okgiyud tuo ni e yo mayot (0.5%). Kata ka mae nyiso ni gin okgiyud kute gi mayot, nitiye yore mang'eng' minyal tigo mondo jotich gi kikgiyud tuo ni, kaka miyo gi yethe mek ayaki mondo giti go bang' chwanyruok.

Seche ma wadak gi ji mani gi kute mek ayaki, senta mar geng'o tuoché wacho ni kata ka yudo kute gi jok ma wadakgo tek, en gima ber ka ji oritore mondo tuoni kik medore. Mulruok kod remo, adhola, diep motimo remo kata ng'ok motimo remo nyalo medo kute gi: yore minyal tigo e geng'o kute gi gin umo adhola kod lau maler kata bandage, kod rwako mipira e lwetwa kata jwala. E medo kuom magi, lwedo nyaka luok to timbe manyalo medo yudruok mek kute gi kaluore gi mulo remo kaka pogo wembe kod brush mar rudho lak, onego owe.

Mulruok e yo kaka nyodhruok kata "kissing" ok med ahinya kute gi. Yudruok mar kute mek ayaki ka luore e yo mar nyodhruok iparo ni tin kabisa, mae en nikech onge wilruok mar remo. Seche ma ayaki osemako ng'ato adhola mek dhok wuokga; seche gi ng'ato nyalo yudo kute mek ayaki ka omulo remo mani gi kute gi e yo mayot. Machalre gi mano, senta mar geng'o tuoche osegolo yudo margi manyiso ni e higa mar 1997 kes matin kama ji nene oyudo kute gi kaluore gi yor remo nikech nyodhruok. Hinyruok gi adhola kod bedo ni nitie remo e kes gi. Lakini nitie ripots ma ji oseyodhore to ne okgiyudo kute mek ayaki, koro onego ji ong'e ni nyodhruok ok en yo mamedo kute gi e yo mayot. Kes mora mora onego orang gi paro ni yudruok mar kute mek ayaki, kod chieth kod pimruok onego odwa.

Yore ma ji paro ni iyudo go kute gi (Mythical HIV-Transmission Routes)

Yudruok ma kute mek ayaki kaluore gi kute kaka suna, osetimne dware mang'eng'; kata e kwonde ma kute gi omako ji mang'eng' to oseyo ni kudni gi ok land kute mek ayaki. Ma en nikech seche ma kudni gi kayo ng'ato ging'ogo mana olau magitiyogo e chiemo kende, to remo okwilre. Olau nyalo mana lando tuoche kaka malaria kod yellow fever, lakini nikech onge wilruok mar remo seche ma kudni gi kecho, ng'ato ok nyal yudo kute mek ayaki. Kata bed ni kute mek ayaki yudore e pi wang', luya, kod lach, onge ng'ato ma oseyo kute mek ayaki nikech omulo gi.

Yore mek geng'o (Methods of Prevention)

Barua ni osemulo yore madongo ma ng'ato mangima nyalo yudo kute mek ayaki kaluore gi mulruok mar remo, kod yore madongo ma inyal tigo e geng'o kute mek ayaki. E nwoyo, remo duto nyaka pim ka giting'o kute mek ayaki ka poko tigo e jatuo, sindan kod gik moko mabith onego tigo mana seche ma ochuno kod onego oti kodgi kaluore gi dwar mar jo osiptal. Mohingo duto, gik moko duto manyalo ng'ado, kata tucho pien onego oluok maber gi yath kata pi maliet kapokoti kodgi to be onego owitgi maber kama nyithindo ok nyal yudo gi. WHO temo geng'o medruok mar kute mek ayaki nikech gichiedho jok matio kod yedhe michwoyo kod sindan (IDUs), kendo gisechako program maber ma jogi nyalo wilo sindan magisetiyo go kod mainyal tigo dichiel kende. Mae osemiyo sindan gi ok nyal ti go gi ji mang'eng'. Yore gi osetemo geng'o aluora marach manitie kind kute mek ayaki, yedhe madongo kod jodo. Jok mani gi kute mek ayaki mabende gin IDUs nyalo lokore ochode kagidwaro pesa, to ochode nyalo tiyo gi yedhe gi mondo gimed dak. Aluora ni omako ji mang'eng' moa kwonde mopogore, emomiyo ji mang'eng' nyalo yudo kute mek ayaki gi e piny. Atieko ka awacho ni kata bed ni kute mek ayaki kaluore gi yo mar mulruok mar remo kelo mana 5 – 10% mar tuo ni, ok onego wiwa owil kode. E yore mopogore mek medruok mar kute mek ayaki, yo mora mora nyaka ogeng' mondo waduok medruok mar tuo ni e piny mangima. Kaka ji odak, timbe gi kod yore manyalo medo kute mek ayaki e yo mar mulruok mar remo onego ong'egi maber mondo olokgi.